

"הבטחתי, אך לא הבטחתי לקיים"

דף מקורות ושאלות לדיון

"אמנם היו ועדות שונות להכנת תכניות וכו', אבל כאשר הגיעו למעשה לא ידענו בדיוק מה עושים עם היהודים הללו. ואז הוספנו מהלב ומהניסיון שהיה לנו ואמרנו: ארץ שוממה, עם שומם, אלה השניים צריכים להפרות אחד את השני...". (לוי אשכול, מאי 1948)

- אם היו ועדות והיו תוכניות, מה הבעיה שעולה מדברי לוי אשכול?
- למה התכוון אשכול במונחים "ארץ שוממה" ו"עם שומם"?
- כיצד הפך אשכול את הבעיה לפתרון?

* * *

"מלבד מילוי תעודתנו ההיסטורית בעצם קיומנו והתעצמותנו, האם מילאנו את מסגרת המדינה תוכן? והלא מלבד הלחץ המידי לפתרון מצוקת היהודים, ביקשנו כולנו שתהיה המדינה הזאת משכן לרוחנו. עלינו לשוב להיות לעם יוצר ערכים. חייבים אנו לחוש בציפייה ובתביעה של תפוצות ישראל, ואולי גם של גויי הארצות, שערכים אלה יהיו אור לגויים ומאור לגולה. אנו מכינים כלים. אנו בונים את כינורו של דוד. איך, מאין תקום הרוח שתבוא ויתנגן מאליו? בדורנו מתקיים חזון העצמות היבשות 'ותקרבו עצמות עצם אל עצמו'; הקימונו את השלד. אולי גם 'והנה עליהם גידים, ובשר עלה, ויקרם עליהם עור מלמעלה'. האם יספיקו כוחותינו לבדם? כדי שתבוא בהם הרוח, ויחיו?".

(לוי אשכול, ישיבת הנעילה של הוועד הפועל הציוני, ירושלים, 23 במרס 1964)

- מה הבעיה שמעלה אשכול בדבריו?
- מה החזון שהוא מתאר?
- האם יש לבעיה פתרון במסגרת החזון?
- האם יש קושי מיוחד בדרך להגשמת החזון?

* * *

שמעון פרס מספר על המפגש הראשון שלו עם לוי אשכול:
"אשכול גייס אותי מקבוצת גבע לעבודה בנוער העובד. הוא בא למשק מלא חיוניות וחייניות של נער, וכשסיים שם את מלאכתו הציע לי להצטרף למסעו הביתה, לדגניה. בכביש עמדה אבן גדולה בצדו הימני. אשכול העיף מבט על הכביש ומבט על האבן, והחל מהרהר בקול: 'אפשר לאגוף את האבן מצד שמאל – וזה על-פי ההיגיון; ואפשר לאגפה מצד ימין – וזה על-פי חוקי התנועה. ומכל מקום אסור לעלות עליה... ואפשר גם אחרת. 'הוא עצר את המכונית והודיע חגיגית: 'אנחנו יורדים ומזיזים את האבן! וכל-כך למה? ראשית, הכביש ינוקה מפגע. נוסעים שיבואו אחרינו לא יצטרכו להתלבט, ואנחנו – לא זו בלבד שיצאנו ידי חובתנו כלפי ההיגיון וכלפי החוק, אלא גם עשינו משהו'". (שמעון פרס בספרו "לך עם האנשים", 1978)

- מה הבעיה שבה נתקלו אשכול ופרס?
- מה האפשרויות השונות לפתרון הבעיה?
- מה הפתרון שבו בחר אשכול?
- מה הקשר בין מנהיגות לבין דרך ההתנהלות של לוי אשכול?

* * *

"הכרח הוא שכל יחיד וכל קבוצה התובעים תביעותיהם יראו לא רק את ענייניהם הם, לא רק את האינטרס החלקי שלהם, אלא גם את צורכי הכלל המחייבים כל אחד לריסון עצמי. ראיה זו מותר לדרוש במיוחד מבעלי ההשכלה והידע – האינטליגנציה של העם, העומדים בעמדות מפתח, התורמים לקידום תרבותו של העם והישגיו המדעיים והטכניים, ומצוידים בידיעת המצב – מהם מותר לדרוש יתר אחריות והבנה".

(לוי אשכול, דברים בכנסת: שאלות המדינה – הממשלה החדשה ותכניתה, 25 ביוני 1963)

- מה הבעיה שמתאר לוי אשכול?
- כיצד, לטענת אשכול, ניתן לפתור את הבעיה?
- מה הקשר בין הפתרון שהציע אשכול לבין החזון?